

Lisa 1: Toetuse andmise tingimused kaevandamisega ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamiseks Ida-Virumaal

1. Reguleerimisala

- 1.1. Toetust antakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 6 „Õiglane üleminek“ alusel Nõukogude perioodil suletud kaevanduste varingute ja vajumite likvideerimiseks ning kaevandamisega rikutud ja mahajäetud ehitusmaavarade karjäärade korrastamiseks.
- 1.2. Toetust eraldatakse Eesti riigi 2023.-2026. aasta eelarvestrateegia programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuse „Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine“ tulemuste saavutamiseks.
- 1.3. Toetus kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide Vabariigi Valitsuse kinnitatud meetmete nimekirja meetmes „Ringmajanduse korraldamine“ number 21.6.1.8.
- 1.4. Toetatavate tegevuste valikul lähtutakse rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud läbivatest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja metoodikad vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

2. Toetuse andmise eesmärk

- 2.1. Toetuse andmise eesmärk on Ida-Virumaa põlevkivi ja teiste maavarade kaevandamise ja töötlemise tulemusena suletud kaevanduste varingute ja vajumite likvideerimine ning kaevandamisega rikutud ja mahajäetud ehitusmaavarade karjäärade korrastamine.
- 2.2. Toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706) artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ja panustavad Riigikogu 12. mai 2021. a otsusega heaks kiidetud riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi *Eesti 2035*) aluspõhimõtete hoidmisesse ning sihi „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisse.
- 2.3. Eesti 2035 aluspõhimõtete hoidmist ja sihtide saavutamisele kaasa aitamist tasakaalustatud regionaalset arengut ning keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel hinnatakse toetuse andmisel järgmiste näitajate kaudu: „Elukeskkonnaga rahulolu“ ja „Keskkonnatrendide indeks“.

3. Toetatavad tegevused

- 3.1. Toetatavad tegevused on:

- 3.1.1. suletud altkaevandatud alade ja mahajäetud karjääride korrastamistööde teostamiseks alade valikuks ja piiritlemiseks vajalikud analüüsid, lähtudes maapõuaseaduse § 93 lõikest 5;
- 3.1.2. projektlahenduste koostamine kaevandatud alade ennetavaks stabiliseerimiseks või korrastamise tüüpprojekti määramine varinguaukude ja teiste maapinnamuutustega kaevandatud alade korrastamiseks;
- 3.1.3. korrastamistöödeks vajalike dokumentide koostamine ning tegevuslubade taotlemine;
- 3.1.4. Nõukogude perioodil suletud kaevanduste varingute ja vajumite likvideerimise ja varinguid ennetavad stabiliseerimise tööd;
- 3.1.5. kaevandamisega rikutud ja mahajäetud ehitusmaavarade karjääride korrastamine;
- 3.1.6. projekti elluviimisega seotud teavitustegevus.
- 3.2. Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju.
- 3.3. Toetust ei anta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231/1, 30.06.2021, lk 1–20) artiklis 9 sätestatud investeeringuteks.
- 3.4. Iga-aastase tegevuskava käesoleva käskkirja punktis 3.1 toodud toetatavate tegevuste raames kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. 2023. aasta eelarve kinnitab juhtrühm 40 päeva jooksul käesoleva käskkirja jõustumisest.

4. Tulemused

- 4.1. Punktis 3.1 nimetatud tegevuste tulemuseks on korrastatud kaevandamisega mõjutatud alad, mis ei kujuta enam otsest ohtu inimestele, loomadele ja varale ning on loodud eeldused alade taaskasutamiseks teiste tegevusalade vajadusteks.
- 4.2. Punktis 3.1 nimetatud tegevuste elluviimist ja oodatavate tulemuste saavutamist mõõdetakse järgmiste näitajatega:

		Näitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase 2021	Vahetase 2024	Sihttase 2026	Selgitav teave
Meetmete nimekirja näitajad	Väljundnäitaja	RCO38: Toetatava taastatud maa pindala (hektarid)	ei kohaldu	14	74	Toetuse abil korrastatud maa-ala pindala hektarites. Saavutustaset raporteeritakse pärast tööde lõpetamist konkreetsel alal. Andmeallikas on vahe- ja lõpparuanded.
	Tulemusnäitaja	RCR52: Taastatud maa, mida kasutatakse rohealade, sotsiaaleluruumide, majandusliku või muu kasutuse jaoks (hektarid)	0	ei kohaldu	44	Rohealade, sotsiaaleluruumide, majanduslikuks või muuks otstarbeks kasutatav taastatud maa hektarites. Andmeallikas on vahe- ja lõpparuanded.

- 4.3. Projekti spetsiifilised näitajad kehtestab vajaduse korral projekti juhtrühm.

5. Rakendusasutus, rakendussüksus ja elluviija

- 5.1. Rakendusasutus on Kliimaministeerium.
- 5.2. Rakendusüksus on Riigi Tugiteenuste Keskus.
- 5.3. Tegevuste elluviija on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.

6. Projekti juhtrühm

- 6.1. Elluviija moodustab projekti juhtrühma, mis koosneb elluviija, Kliimaministeeriumi, Keskkonnaameti ja Maa-ameti esindajatest.
- 6.2. Projekti juhtrühma kaasatakse vaatlejana rakendussüksuse ja Rahandusministeeriumi esindaja.
- 6.3. Projekti juhtrühm koordineerib projekti rakendamist, hindab projekti rakendamise edukust ning kinnitab projekti detailse tegevuskava, hankeplaanid, aastaeelarve ja edenemise aruanded.
- 6.4. Projekti elluviija ei osale projekti rakendamise edukuse hindamisel.
- 6.5. Projekti juhtrühma tööd korraldab elluviija.
- 6.6. Projekti juhtrühmal on õigus eelarve piires eelarveridasid muuta, objekte juurde võtta ja ära jätta.
- 6.7. Juhtrühm otsustab konsensuslikult, millised tegevused, arvestades kuluefektiivsust, abikõlblike kulude võimalikkust ning projekti eesmärgi, tulemusi ja näitajaid, projektis ära tehakse. Tegevuste valikul lähtutakse ühendmääruse § 7 lõikes 1 nimetatud valikukriteeriumitest ja -metoodikast.
- 6.8. Juhul, kui juhtrühm ei jõua konsensusele, langetab otsuse Kliimaministeeriumi juhtkond.

7. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 1. september 2023. a ning lõpeb 31. augustil 2026. a.

8. Tegevuste eelarve ja ajakava

- 8.1. Toetust makstakse Õiglase Ülemineku Fondist.
- 8.2. Toetuse maksimaalne osakaal on 77,56% abikõlblikest kuludest ning projekti riikliku kaasfinantseerimise minimaalne osakaal on 22,44% abikõlblikest kuludest.
- 8.3. Projekti kogueelarve on 914 286,00 eurot, millest toetus on 709 120,22 eurot ning riiklik kaasfinantseering 205 165,78 eurot. Projekti tegevuste üldine eelarve ja ajakava on lisas 2.

9. Kulude abikõlblikkus

- 9.1. Kulu on abikõlblik, kui see vastab ühendmääruse §-dele 15, 16 ja 21 ning käskkirjas sätestatud tingimustele.
- 9.2. Abikõlblikud on kulud, mis on vajalikud projekti väljundite loomiseks punktis 3 nimetatud tegevuste elluviimisel ja punktis 4 nimetatud tulemuste saavutamiseks, sh:
 - 9.2.1. eeluuringute ja analüüside kulud;
 - 9.2.2. projektlahenduste koostamise kulud;
 - 9.2.3. korrastamistöödeks vajalike lubade taotlemise kulud;
 - 9.2.4. maaomanikega kokkulepete sõlmimise kulud;
 - 9.2.5. keskkonnamõju hindamise või analüüside kulud;
 - 9.2.6. korrastamistööde teostamisega seotud kulud;
 - 9.2.7. omanikujärelevalve ja insenerteenuse kulud;

- 9.2.8. punktis 3.1.6 nimetatud teavitustegevuse kulud, seal hulgas Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ kohased kulud;
- 9.2.9. personalikulud vastavalt ühendmääruse §-s 16 sätestatud tingimustele;
- 9.2.10. projekti kaudsed kulud, mis on nimetatud ühendmääruses § 21 lõikes 4, kokku 15% ulatuses projekti otseste personalikulude maksumusest.
- 9.3. Abikõlblikud ei ole:
- 9.3.1. ühendmääruse §-s 17 nimetatud kulud;
- 9.3.2. üldkulud tegelike kulude alusel.

10. Toetuse maksmise tingimused ja kord

- 10.1. Toetust makstakse abikõlbliku kulu hüvitamiseks ühendmääruse 6. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.
- 10.2. Toetust makstakse tegelike kulude alusel ühendmääruse § 27 lõikes 1 nimetatud tingimustel. Kaudseid kulusid makstakse ühendmääruse § 28 lõikes 3 nimetatud tingimustel.
- 10.3. Elluviija esitab maksetaotluse e-toetuse keskkonnas ja lisab maksetaotlusele rakendusüksuse nõudmisel kuludokumentide ja nende tasumist tõendavate ja muude asjakohaste dokumentide koopiad.
- 10.4. Elluviija esitab riigihanke korraldamist tõendavad dokumendid, kui riigihange ei ole läbi viidud riigihangete registris ja hankelepingu abikõlblike kulude summa ilma käibemaksuta on võrdne 20 000 euroga või sellest suurem.
- 10.5. Maksetaotlus esitatakse kord kuus kulude kohta, mille maksumus ületab 60 000 eurot ja muudel juhtudel vähemalt kord kvartalis.
- 10.6. Rakendusüksus kontrollib 30 päeva jooksul maksetaotluse ja sellele lisatud dokumentide nõuetele vastavust, kulude abikõlblikkust ning vastavust käesolevas käskkirjas toodud tingimustele. Puuduste korral määrab rakendusüksus elluviijale tähtaja kuni 30 päeva nende kõrvaldamiseks. Menetlusaeg pikeneb aja võrra, mis kulub elluviijal puuduste kõrvaldamiseks.
- 10.7. Viimane maksetaotlus esitatakse pärast toetuse saamisega seotud tingimuste ja kohustuste täitmist koos projekti lõpparuandega või pärast projekti lõpparuande esitamist. Lõppmakse tehakse pärast seda, kui rakendusüksus on lõpparuande kinnitanud.
- 10.8. Projekti kaudsete kuludega, mis on arvestatud ühtse määra alusel, seotud dokumente ei esitata.

11. Elluviija kohustused

- 11.1. Elluviijale kohaldatakse toetuse saaja kohta ühendmääruses sätestatud.
- 11.2. Elluviija esitab rakendusüksusele maksete prognoosi ja info projekti kavandatavate, elluviidavate või lõpetatud riigihangete kohta igal aastal 15. detsembriks ja 1. juuliks.
- 11.3. Elluviija täidab Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruses nr 54 Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ sätestatud teavitusnõudeid.
- 11.4. Elluviija esitab rakendusüksusele viie tööpäeva jooksul juhtrühmas kokku lepitud aastase tegevuskava ja eelarve.
- 11.5. Elluviija arvestab tööde tegemisel ringmajanduse põhimõtetega ja keskkonnanõuetega.
- 11.6. Kui projekt viiakse läbi ettevõtlusega tegeleva isiku kinnistul, on antav toetus vähese tähtsusega abi Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi

suhtes (ELT L 2023/2831, 15.12.2023, lk 1–12) artikli 3 mõistes. Sellisel juhul järgib elluviija toetuse kasutamisel nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud. Elluviija teavitab ettevõtjaid neile projekti käigus antavast vähese tähtsusega abist, selle suurusest ja tingimustest, peab arvestust antava vähese tähtsusega abi kohta ning esitab sellekohase teabe rakendusüksusele koos kuludokumentidega.

- 11.7. Elluviija sisestab teabe antud vähese tähtsusega abi kohta riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse.

12. Riigihangete läbiviimise nõustamine ja kontrollimine

- 12.1. Elluviijal on õigus saada rakendusüksuselt riigihangete läbiviimiseks nõustamist.
- 12.2. Elluviija korraldab rakendusüksuse töötaja lisamise riigihangete registrisse riigihanke juurde vaatlejaks.
- 12.3. Elluviija teavitab rakendusüksust viivitamata hankelepingu sõlmimisest ja teeb rakendusüksusele sõlmitud hankelepingu kättesaadavaks.
- 12.4. Elluviija esitab rakendusüksusele teabe hankelepingu muudatuste ja nende põhjenduste kohta.

13. Tegevuste elluviimise seire

- 13.1. Projekti elluviija esitab rakendusüksusele vahe- ja lõpparuanded e-toetuse keskkonna kaudu.
- 13.2. Projekti vahearuanne sisaldab vähemalt projekti aruandlusperioodi tegevuste ülevaadet, teavet väljund- ning tulemusnäitaja saavutamise kohta ning hinnangut väljundnäitaja 2024. ja 2026. a sihttasemete saavutamise võimalikkuse kohta.
- 13.3. Projekti elluviija esitab projekti vahearuande projekti iga rakendamise aasta kohta hiljemalt sama aasta 31.detsembriks, rakendusüksuse nõudmisel tihemini.
- 13.4. Projekti lõpparuande esitab elluviija kahe kuu jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest.
- 13.5. Projekti lõpparuanne sisaldab projekti kõigi tegevuste ülevaadet ja teavet projekti väljund- ning tulemusnäitajate saavutamise kohta. Lõpparuandes kirjeldab elluviija Eesti 2035 aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete edendamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi.

14. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

Finantskorrektsioon tehakse ühendmääruse 7. peatüki kohaselt.

15. Vaide esitamine

Rakendusüksuse toimingute või otsuste peale esitatakse enne halduskohtusse kaebuse esitamist vaide rakendusüksusele vastavalt perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse §-le 31. Vaide vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

16. Vähese tähtsusega abi

- 16.1. Punktides 3.1.1. kuni 3.1.5. nimetatud tööd tuleb lugeda vähese tähtsusega abiks kinnistu omanikele, kui läbi viidavate analüüside, projektilahenduste või tööde objektiks on ettevõtlusega tegeleva isiku kinnistu.
- 16.2. Vähese tähtsusega abi andmise lubatavust ettevõtjatele kontrollib elluviija enne vastava projekti arutamist juhtrühmas. Kui ettevõtjal ei ole piisavalt vähese tähtsusega abi vaba jääki, siis projekti vastaval kinnistul läbi ei viida.

- 16.3. Väheste tähtsusega abi korral ei tohi toetuse suurus koos taotlejale muudest vahenditest antud väheste tähtsusega abiga ületada 300 000 eurot ettevõtja kohta mis tahes kolme aastase ajavahemiku jooksul.
- 16.4. Väheste tähtsusega abi ei anta Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 1 lõikes 1 sätestatud juhtudel.
- 16.5. Väheste tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt.
- 16.6. Toetuse andmisel võetakse arvesse Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artiklis 5 sätestatud eesmärkideks antava väheste tähtsusega abi kumuleerimisreegleid.